

ptáci

veronica

CENTRUM HOSTĚTÍN

metodický materiál

kresby © Pavel Procházka

Ministerstvo životního prostředí

Sojka obecná

Patří mezi krkavcovité ptáky. Je schopna hlasově napodobovat jiné ptačí druhy, jako například **káně lesní**, čímž je schopna úspěšně odstrašovat potenciální predátory. Jde o všežravého ptáka, který ale preferuje především rostlinnou potravou jako žaludy, bukvice či ořechy. Ty si sojky aktivně uschovávají do skrýší na zimní období.

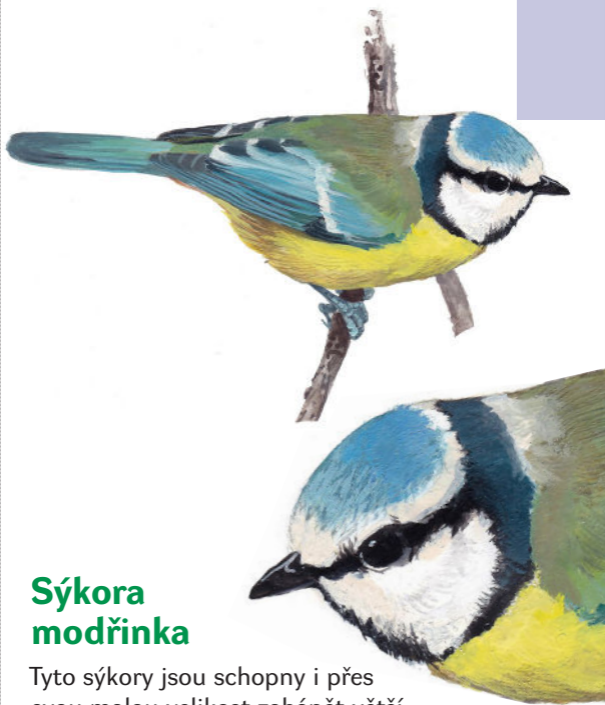
Čížek lesní

Dal pravděpodobně vzniknout pojmu „čižba“, což znamená chytání drobných ptáků pro chov v klecích. Čížci se dříve chovali velmi hojně, vyznačují se totiž švitořivým zpěvem, pohyblivostí a minimálními nároky na chov. S příchodem zimy se sdružují do větších hejn a zaletují do blízkosti lidských obydlí, aby si vylepšili svůj sezonní jídelníček.

Zvonek zelený

Byl pojmenován pravděpodobně podle svého jasného zpěvu, který připomíná zvonění elektrického domovního zvonku. Zvonek se stal ptákem roku 2022, neboť ho v posledních letech dost ubývá. Hlavní příčinou úbytku je trichomonóza, kterou způsobuje parazitický prvok **bičenka drůbeží**. Tato nemoc se šíří v okolí krmítek, která je tak nutné průběžně dezinfikovat.

Sýkora modřinka

Tyto sýkory jsou schopny i přes svou malou velikost zahánět větší a silnější ptáky, a to zvláště od krmítek, která v zimním období hojně navštěvují. Ačkoliv na první pohled vypadají mírumilovně, jsou dosti agresivní, což se potvrzuje i například během kroužkování, kdy svými drobnými zobáky nebojácně klovají ornitology.

Kos černý

Může se pochlubit jedním z nejkrásnějších zpěvů mezi našimi ptáky. Často je ho možné slyšet i během noci či brzkého rána, a to zejména ve městech. Tam ovšem až do konce 19. století nebyl tak hojný, neboť se kdysi vyskytoval především v jehličnatých lesích. Nyní je považován za jeden z nejpočetnějších druhů městských ptáků.

Sýkora babka

Všežravý druh ptáka, který má na svém jídelníčku škvory, pavouky, ale i semena lesních dřevin a bylin jako je **čistec**, **pcháč**, **lopuch** či **chrpa**. Sýkora babka se řadí mezi nejstálejší druhy ptáků – přesuny na vzdálenost více než 5 km jsou u ní už hodně ojedinělé. Podobná je **sýkoře lužní** – u té ale bývá čepička na hlavě delší a matnější. Dobře lze oba druhy rozpoznat dle hlasového projevu.

Mlynařík dlouhoocasý

Jde o jednoho z našich nejmenších druhů ptáků, který je nápadný svým dlouhým, stupňovitým ocasem. U nás lze pozorovat dva poddruhy – **mlynaříka severoevropského** a **středoevropského**. Je velmi obratný a často jej můžeme pozorovat na větvích v různých polohách. Jde o stálý druh, který se po vyhníždění sdružuje do menších hejn. Mlynaříky lze někdy pozorovat společně se **sýkorami**.

Vrabc polní

Je menší a štíhlejší než **vrabc domácí**.

Obě pohlaví jsou zbarvena stejně, od samců vrabce domácího se liší bílými tvářemi s černou skvrnkou a hnědým vrcholem hlavy. Živí se semeny a hmyzem. Hnízdí v dutinách stromů a v ptačích budkách, někdy i ve spodině hnízd čápů nebo velkých dravců.

Stehlík obecný

V minulosti byl často chován v klecích a dostával se tak i mimo svůj přirozený areál rozšíření – můžeme ho najít například i v Argentině, na Kubě, v USA, Austrálii nebo na Novém Zélandě. Ačkoliv není mezi samci a samicemi velký rozdíl ve vzhledu, lze přece jen u samečků pozorovat delší a štíhlejší zobák, což jim umožňuje, aby vybírali semena z hlubších míst plodenství. Tento rozdíl slouží k tomu, aby si i v rámci jednoho druhu partneři nekonkurovali při sběru potravy.

Pěnkava obecná

U jejich zpěvu se vyskytují různé dialekty typické pro určité lokality. Zpěv samců se liší délkou strofy i jejího zakončení (někdy je úplné, jindy chybí). Pěnkavu lze určit podle dvou bílých proužků na křídlech, bílých krajních per v ocase a typicky zeleného kostřece. Středoevropské pěnkavy jsou převážně tažné, jejich zimoviště leží v jihozápadní Evropě.

Strakapoud velký

Největší z našich strakapoudů, ptáků patřících k tzv. šplhavicům. Mají dlouhý a lepkavý jazyk, který svou délkou přesahuje až pět centimetrů a umožňuje jim živit se hmyzem (ale i sladkou mízou) – v zimě však mohou navštěvovat také krmítka. Často svým silným zobákem zvětšuje otvory ptačích budek, které je tak nutné oplechovávat, aby plnily svůj účel (jde zejména o sýkorníky určené pro menší druhy ptáků).

Strakapoud prostřední

Druh jen o něco menší než běžnější **strakapoud velký**. Liší se od něj kresbou na hlavě, méně výrazně zbarvenými podcasními krovkami a podélnými tmavými skvrnami na bocích. Je vázán zejména na staré duby, které mu poskytují dostatek potravy, a to především hmyzu. Především v důsledku nevhodného hospodaření v lesích (fragmentace starých dubových lesů, odstraňování starých a hnijících stromů apod.) u nás populace strakapouda prostředního klesá.

Hýl obecný

Patří mezi naše nejkrásněji zbarvené pěvce. Sameček má výrazně červenou spodinu těla, samička ji má šedou. U hýla je zajímavý pevný vztah samce se samicí. Samička snáší 4 až 5 vajíček a sama je zahřívá, zatímco ji sameček krmí. O mláďata pečují společně oba rodiče. Dříve se hýli chovali poměrně často v zajetí, a to nejen pro své pěkné zbarvení, ale i proto, že se snadno učí různé melodie.

Brhlík lesní

Umí jako jeden z mála našich ptačích druhů šplhat po kmenech stromů hlavou dolů. Shora těla je makově šedomodrý, přes oko má výrazný černý pruh, vespuďu je červenohnědý. Vletový otvor si tento druh uzpůsobuje tak, že ho zalepuje bahnitou hmotou na požadovaný průměr, což mu pomáhá odolávat různým vetřelcům.

Straka obecná

Samec se samicí mají stálá teritoria o velikosti kolem 5 ha. Označují si je nejčastěji posedáváním na vrcholcích stromů. Pokud na jejich území vletí jiné straky, pokoušejí se je vyhnat.

Hrdlička zahradní

Patří mezi měkkozobé, u nichž oba rodiče krmí mláďata tzv. „holubím mlékem“, což je natrávená směs potravy. Původně se vyskytovala pouze na území jižní a východní Asie, postupně však areál jejího rozšíření zahrnul i Balkán, odkud se populace rozšířila také k nám. V českých zemích je výskyt hrdličky potvrzen jen něco málo přes 70 let. Hrdliččin hlas v Máji Karla Hynka Máchy tak musel patřit **hrdličce divoké**, je u nás původním druhem.

Drozd kvíčala

Patří mezi naše největší drozdy. Žije v koloniích čítajících okolo 60 jedinců. Na zimní období v hejnech přelétává na jih Evropy a Asie. Mezi jeho oblíbenou potravu se, podobně jako u **kosů**, řadí **kroužkovci**, ale nepohrdne ani plody jako jsou jeřabiny. V minulosti patřil drozd kvíčala k běžně loveným druhům ptáků ceněným pro své kulinářské využití (objevuje se například v kuchařce M. D. Rettigové).

Dlask tlustozobý

Náš největší pěnkavovitý pták. Mladí dlaskové jsou typičtí dlouhým bílým prachovým peřím, které je výrazné především na hlavě. Lze je tak rozpoznat už v prvních pár dnech po vylíhnutí nejen podle jejich silného, mohutného zobáku. Díky němu jsou potravními specialisty schopnými požírat široké spektrum jader různých plodů. V zobáku mohou vyvinout tlak až okolo 45 kg.

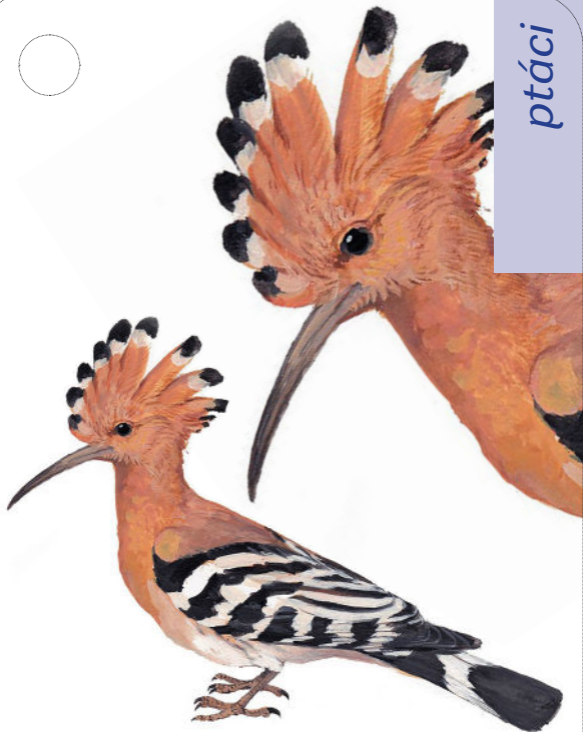
Špaček obecný

Je příbuzný řadě tropických druhů jako jsou **majny**, **loskutáci** nebo **leskoptve**. Špaček je koloniálním druhem ptáka, zároveň se řadí mezi mezi doupné druhy, které rády obsazují přirozené dutiny ve stromech. Samci dovedou napodobovat spoustu jiných druhů. Špaček se ozývá pouze „v sedě“, nikdy ne za letu. Zemědělci je pokládán za velkého škůdce – kolonie se rády přiživují na plodech vinné révy nebo na třešních, v zimovištích hojně navštěvují olivovníkové či datlovníkové plantáže.

Konipas bílý

Nejčastější a nejznámější z našich druhů konipasů. Díky svému dlouhému ocasu, kterým pravidelně pohybuje, je prakticky nezaměnitelný – existuje pro něj díky tomu i spousta lidových názvů jako je třasořitka či třesochovt. Hnízdo si staví nejčastěji ve výklencích a „polodutinách“, poměrně nízko na stromech a v keřích, někdy i přímo na zemi. Na vejcích sedí jen samička. Konipas bývá podobně jako **červenka** či **rákosník** často hostitelem **kukačky obecné**.

Dudek chocholatý

Je řazen mezi ohrožené druhy, jejichž populace je ovlivněna mnoha faktory, jako je odlov na migrační trase, nedostatek potravy z důvodu nadměrného užívání insekticidů, ale i nedostatek vhodných míst k hnízdění. Dudek je typický mimo svojí „chocholky“ také tzv. motýlím letem. U nás se v současnosti vyskytuje maximálně kolem 100 párů, a to hlavně na jižní Moravě. Zajímavostí je jeho příbuznost s tropickými zoborožci.